

Nr 35.

Av herr Gavelin, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till mödrahjälp.

Inom stora lager av vårt folk finnes den uppfattningen, att det inom statsförvaltningen råder en alltför stor och utbredd byråkrati, varför det ofta talas och krav ställes om bekämpandet av denna byråkratiska utveckling. Det är naturligt, att statsmakterna, regering och riksdag, äro angelägna om att vid beslut om hjälpåtgärder i socialt hänseende det skapas garantier mot missbruk. Att missbruk även förekommer kan icke förnekas, men frågan är om det inte från en del håll gått något för långt i misstron mot allmänhetens vilja att på ärligt sätt utnyttja och handha de förmåner, som riksdagen beslutat om.

Det är inte meningen med denna motion att på någon bred bas söka komma till rätta med denna fråga, utan vi nöja oss med att endast peka på en mindre detalj i vår sociallagstiftning. År 1937, då riksdagen beslöt att jämtes med moderskapspenning skulle även utgå mödrahjälp till behövande mödrar, beslöts att detta skulle då ske genom behovsprövning. I samband med beslutet skapades även de organ, som skulle handha denna hjälpform. Utöver socialstyrelsen som övervakningsorgan skulle mödrahjälpnsnämnder tillsättas i varje län, vilka hade att besluta om storleken av det bidrag som kunde komma i fråga. Kommunerna fingo förtroendet att genom sina barnvårdsnämnder mottaga ansökningar och efter utredning yttra sig över behovet och storleken av bidraget. Man kan fastslå som ostridigt, att länsorganen ingalunda kunna ha den kännedom om de enskilda fallen som det kommunala organet har. Det kan därför ha sina svårigheter för mödrahjälpnsnämnden att likartat och rättvist fatta sina beslut. Men så förekommer det rätt ofta att mödrahjälpnsnämnderna icke bara sänka utan även helt avslå framställningar, som enhälligt tillstyrkts av det kommunala organet. Nu finnes ju rätt till överklagning hos socialstyrelsen, men med kännedom om hur svårt det är att hos de statliga ämbetsverken få en ändring på beslut från de underlydande organen låta många som fått avslag med saken bero. Man tillämpar ordspråket »bättre lida än illa fäktas». Kritik och klander för utebliven mödrahjälp få barnvårdsnämnderna alltid mottaga inte enbart i de fall, då de avstyrkt sådant bidrag, utan även när de på det varmaste tillstyrkt bidrag. Man kan ställa frågan, huruvida det inte skulle vara möjligt att helt anförtro kommunerna rätten att besluta om denna hjälp utan mellanhand av ett länsorgan, som är bundet av strikt givna direktiv. De instruk-

tioner, som från socialstyrelsen tillställas mödrahjälpnsnämnderna, kunna ju lika väl få utgöra rättesnöre för kommunernas organ; man har svårt att tro, att det skulle ske något större missbruk med en sådan anordning. De möjligen uppkommande merkostnaderna kunna knappast bli större än vad mödrahjälpnsnämnderna nu kosta staten. En sådan anordning skulle även säkert skapa större rättvisa än vad nu är fallet. En hundra procentig rättvisa kan man aldrig åstadkomma.

För att något belysa, varför man kommit till denna uppfattning, kan här åberopas några siffror. I en kommun i Norrbotten ha under ett år från den 1 december 1950 till den 1 december 1951 behandlats 399 ansökningar om mödrahjälp. Barnavårdsnämnden har tillstyrkt högsta möjliga belopp, 400 kronor, till 132 sökande och varierande mindre belopp till 180 sökande. 87 ansökningar ha helt avstyrkts. Mödrahjälpnsnämnden har utöver dessa 87 sökande avslagit hjälp till ytterligare 27 av dem som tillstyrkts av barnavårdsnämnden. Med den noggrannhet som dessa fall undersökas av de kommunala organen och med den mindre kännedom om de lokala förhållanden, som länsorganen ha, borde det inte förekomma så många fall, i vilka ändring måste företagas.

I årets statsverksproposition har socialministern på förslag av socialstyrelsen upptagit 10 miljoner kronor till mödrahjälp. Beloppet har under de senaste åren minskat med en miljon om året. Om det fortsätter i samma tempo åren framöver, så ha vi snart avskaffat denna sociala förmån, något som ingen torde önska. Att förhållandena på detta område icke äro tillfredsställande synes även departementschefen inse och meddelar i statsverkspropositionen, att han anser det vara angeläget att denna hjälpform upptages till behandling i samband med den översyn av den obligatoriska sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen, som på Kungl. Maj:ts beslut satts i gång. Socialstyrelsen har även i sin inlaga till regeringen angående mödrahjälpen påpekat vissa brister, som framkommit och som böra avhjälpas.

Med hänvisning till vad här ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att de synpunkter som framkommit i ovannämnda motion om sloandet av mödrahjälpnsnämndsorganisationen och överlämnandet av beslutanderätten till de kommunala organen under socialstyrelsens överinseende måtte upptagas till prövning i samband med den av departementschefen i propositionen bebådade utredningen.

Stockholm den 18 januari 1952.

J. O. Gavelin.